

Nieuwe autochtone slakjes op wrakken in de Noordzee

Godfried van Moorsel

New autochthonous gastropods on North Sea wrecks

Summary

In 2013, several new and rare molluscs were found on wrecks in the Dutch part of the southern North Sea. Details are presented in Van Moorsel *et al.* (2015).

Wrakken schrappen

In schraapmonsters die in 2013 door duikers werden verzameld van wrakken in de zuidelijke Noordzee werden twee slakjes gevonden die daarvoor in Nederland alleen bekend waren als aangespoeld materiaal op het strand. Het gaat om het Bruin sponshorentje *Cerithiopsis tubercularis* (Montagu, 1803) (fig. 1) en het Gestreept traliedrijfhorentje *Crisilla semistriata* (Montagu, 1808) (fig. 2). Het Bruin sponshorentje, de naam zegt het al, leeft op sponzen. Levende exemplaren van beide soorten waren al eerder bekend van het Belgische deel van de Noordzee. Van een ander slakje, de Verdikte fuikhoren *Nassarius incrasatus* (Strøm, 1768) (fig. 3), was het voorkomen op harde substraten in de Zuidelijke Bocht van de Noordzee en bijvoorbeeld de Klaverbank al langer bekend. Wel komen er de laatste jaren uit België en Nederland steeds meer waarnemingen van dit fuikhorentje, zowel van wrakken als van windturbinefunderingen. Meer over al deze vondsten staat in een recent verschenen artikel in *Basteria* (Van Moorsel *et al.*, 2015). Dit artikel meldt van de wrakken ook nog andere weekdieren die zelden worden gerapporteerd, te weten de Holteschelp *Kellia suborbicularis*, de Kleine gaper *Sphenia binghami* en de koffieboontjes *Trivia arctica* en *T. monacha*.

Klimaatverandering en windturbines

De ontdekking van deze en andere soorten op wrakken kan deels worden verklaard vanuit de toegenomen onderzoekspanning. Het is echter wel opvallend dat het in alle gevallen gaat om zuidelijke soorten, maar dat past goed in het al langer bestaande beeld van het oprukken van zulke soorten in noordwaartse richting. Vooral door de bouw van windturbines verschijnen er steeds meer harde substraten in de Noordzee. Die kunnen als een soort stapstenen fungeren voor het verleggen van de grens van verspreidingsgebieden. Daarmee neemt ook de kans toe dat we dergelijke soorten vaker aan onze kust zullen gaan vinden.

Fig. 1. Bruin sponshorentje *Cerithiopsis tubercularis* van het wrak van de SS Nautilus, schelphoogte 2.4 mm. Foto: Marco Faasse (ecoAST Marine Research).

Fig. 2. Gestreept traliedrijfhorentje *Crisilla semistriata* van het wrak van de SS Tubantia, schelphoogte 2 mm. Foto: Arie Kersbergen en Martijn Waardenburg (Bureau Waardenburg).

1 mm

Fig. 3. Verdikte fuikhoren *Nassarius incrassatus* (juveniel) van het wrak van de SS Tubantia; maatstreepje: 1 mm. Foto: Jeroen Goud (Naturalis Biodiversity Center).

Dankwoord

Marco Faasse (ecoAST Marine Research) en Wouter Lengkeek (Bureau Waardenburg), mijn medeauteurs van het artikel in *Basteria*, droegen indirect bij aan dit artikel. De schraapmonsters werden verzameld door duikers van Bureau Waardenburg. Dank ook voor het maken van foto's aan de personen die bij de diverse figuren worden genoemd.

Geraadpleegde bronnen

VAN MOORSEL, G., M. FAASSE & W. LENGKEEK, 2015. New and rarely reported gastropods and bivalves on shipwrecks in the Dutch North Sea. – *Basteria* 79: 8-14.

Adres van de auteur

vanmoorsel@ecosub.nl
ecosub, onderzoek en advies

25 jaar Stichting Schepsel Schelp in Utrecht

Sylvia van Leeuwen

25th anniversary of the 'Schepsel Schelp' foundation in Utrecht

Summary

Mr and Mrs Piet and Jeanette Hessel spent almost all of their life collecting marine shells – fossil as well as recent. Their collection may have been the largest private one in the Netherlands comprising approximately 63,000 samples including 15,000 species of recent marine molluscs. The highlight of the collection is a fossil *Gisortia coombii* from Aquitaine, France. For 25 years the collection was presented in the private museum 'Schepsel Schelp' ('Creature Shell') in Utrecht, but because of the Hessel's advanced age, parts of the collection have been transferred to national museums. However, their son Rudi Hessel will continue the collection in Rhenen with a focus on Miocene and older fossils. To document parts of their collection, Mr and Mrs Hessel's foundation issued a two-volume book titled: 'Stichting Schepsel Schelp, 1991 tot 2016'.

Een leven vol schelpen

Piet en Jeanette Hessel hebben bijna hun hele leven schelpen verzameld, zowel recente als fossiele schelpen. Piet is daar als kind al in 1953 mee begonnen en ook zijn vrouw Jeanette heeft altijd actief meegezocht en gegraven. Zij waren bij alle opgravingen van miocene fossielen in Miste bij Winterswijk present en gingen tientallen keren naar Frankrijk om te verzamelen in het Bekken van Parijs, de omgeving van Bordeaux en de Pyreneeën. Later gingen ze geleidelijk aan ook verder weg: naar Portugal en Spanje, naar Kreta, naar allerlei delen van Amerika (Florida, Noord- en Zuid-Carolina, Texas,

Alabama, Californië) en naar Isla Margarita. Drie keer schreef Piet over zijn belevenissen in het Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging (NMV) (Hessel, 1991, 1993, 1995). Het waren aanstekelijke verslagen, want nadat ik het verhaal over zijn reis naar Isla Margarita, Venezuela, thuis had laten lezen werd prompt besloten er ook heen te gaan. Met een prachtige schelpenogst als resultaat.

Hun grootste verzamelreis maakten ze toen de kinderen het huis uit waren en werk en zorgtaken achter de rug waren: maar liefst 11 maanden trokken ze met een tent rond door Australië, Nieuw